

Rullstolen (*rollståola*)

I **MALAX** och även i andra delar av Österbotten har rullstolen varit ett vanligt redskap vid framställningen av garn. Den är vackert utskuren och målad när den gets som fästmansgåva eller omålad för att användas ofta.

Vid spinning av ull eller lin lindas den spunna tråden upp på rullen på spinnrockens vingspindel (*flykte*). Den fyllda rullen placeras sedan i rullstolen, som har plats för två till fyra fyllda rullar. Från rullstolens

rullar tvinnas därefter trådarna ihop till två-, tre- eller fyratrådigt garn på spinnrocken.

Om garnet spins motsols (*anschus*) så tvinnas det medsols (*reäschus*). I hemmen har ull, hampa, lin och bomull spunnits och tvinnats och många rullar har funnits i varje husmors ägo.

Text och bilder: **Siri Hagback**

Se även Månadens bild November 2015: **Spinnrocken**.

Vingspindel (*flykte*).

Rullar för garn för spinnrock och rullstol.

Rullstol för fyra rullar, från 1800-talet. Ommålad.

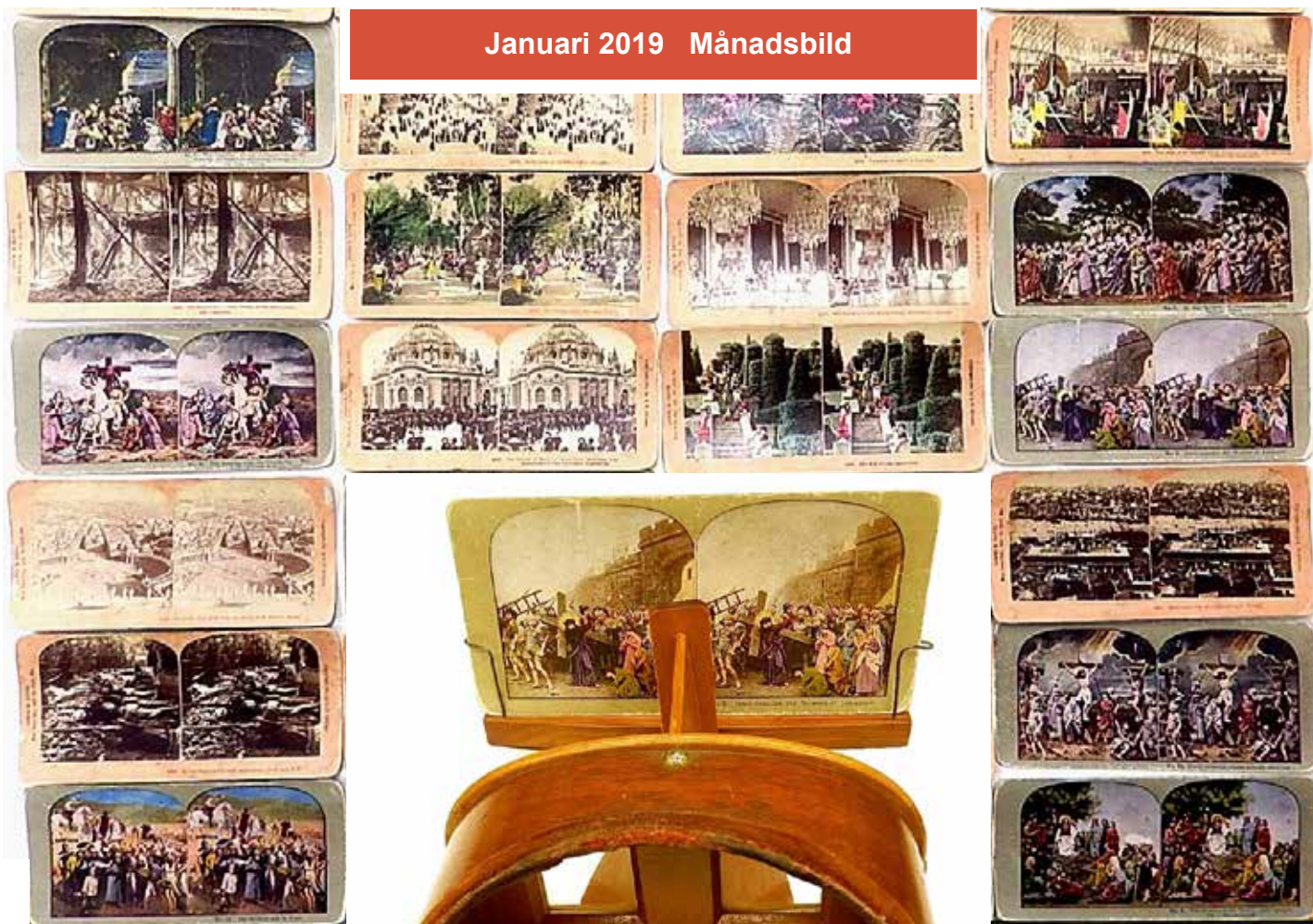

1800–1900-tals rullstol.

Rullstolen med två runda hål och fina dekorationer anses höra till 1700-talet och var fästmansgåva. Även sedd underifrån.

Till stereoskopet i Brinkens museum hör ett femtiotal stereobilder av vilka några exempel visas här. De flesta bilder är märkta "James M. Davis, New York City" och är alltså originalbilder som följt med vid köpet av stereoskopet. I bildsamlingen finns också ett antal omärkta bilder med religiösa motiv.

I SLUTET AV 1800-TALET och långt in på 1900-talet var det mycket populärt bland både vuxna och barn att titta på s.k. stereobilder genom ett stereoskop. Fotografierna, stereobilderna, är två hopsatta bilder med samma motiv avsedda att placeras i stereoskopets bildhållare.

När man tittar på bilderna genom stereoskopets två objektiv ser vänstra ögat endast den vänstra bilden i bildhållaren och högra ögat endast den högra bilden eftersom stereoskopet har en skiljevägg i synfältet mellan objektiven och bildhållaren. I tittarens ögon förenas de två bilderna till endast en bild som ger ett tredimensionellt synintryck.

Avståndet mellan människans ögon gör att vi alltid ser föremål ur två olika vinklar och på så vis uppfattar djup. Stereoskopen skapar en illusion av avstånd och djup i bilderna genom att visa samma motiv ur två vinklar – en för varje öga.

Den engelska vetenskapsmannen och uppfinnaren **Charles Wheatstone** (1802–1875) anses vara den tredimensionella bildens fader. År 1838 konstruerade han

Stereoskopet

Stereoskopet har tillhört **Johannes** och **Matilda Holmlund** i Malax. De hade med sig stereoskopet och bildsamlingen när de återvände från USA till Malax omkring år 1908. Deras barnbarn **Hedvig Lidman** har donerat sina morföräldrars stereoskop till Brinkens museum.

Redan 1885 finns det ofta annonser i *Vasabladet* och *Wasa tidning* om "Stereoskop med öfver 600 olika taflor i olika genrer" till salu.

en optisk anordning som kunde visa bilder med en illusion av djup i bilden. Han kallade anordningen **stereoskop**.

I takt med fotografiens snabba utveckling i slutet på 1800-talet började också stereobilder produceras och säljas i stora upplagor tillsammans med olika typer av

stereoskop. Motiven fotograferades med en stereokamera som tog två parallella bilder genom två objektiv. Avståndet mellan kamerans objektiv är drygt 6 cm, motsvarande normalt ögonavstånd, vilket även är avståndet mellan stereoskopens objektiv.

Stereoskopet som finns i arkivet vid Brinkens museum är sannolikt tillverkat i början på 1900-talet. **James M. Davis** i USA fick patent på denna typ av stereoskop år 1883 under varunamnet *The "Saturn" Scope*.

Håkan Genberg